

Yeni Irak ve Türk Dı Politikası

Stratejik Öngörü Hakemli Dergi 2005, sayı 5, ss.128-139.

Dr. Gamze Güngörmü Kona

YEN İRAK, YEN ORTA DO U VE TÜRK Dİ POL T KASI

THE NEWLY-EMERGED IRAQ, THE NEWLY-EMERGED MIDDLE EAST GEOGRAPHY AND TURKISH FOREIGN POL CY

Abstract

The Middle East states, which gained their independence after the World War II, have witnessed the power rivalry of two states in the Middle East region, parallel to the developments of bi-polar international system. The Middle East foreign policy patterns of the Soviet Union and the United States have been shaped according to their internal necessities and to the results of the occasions experienced in the Middle East. The fact that Iran and Iraq, known to be closer to the Soviet Union and the United States, had to revise their own foreign policy stand as the result of the revolutions or coup d'état, had proved that the probability of change in the balance of power had an impact on regional basis. Iran and Iraq, which were subjected to that eternal evolution, either had been supported by those super powers of the Cold War period or the feeling of being under threat had been injected to those two Middle East states. The date 1991, which is the symbol of the end of the Cold War period, has been the start of a new period for the Middle East region and the Middle East states. However, the first negative example of the New World Order has begun to be experienced by the Middle East states. Impressed by the mentioned political environment, The Middle East states have developed a kind of relation, based on both influencing each others foreign policy behaviour and being influential on each others foreign policy preferences.

The two Iraqi operations realised by the United States has directed the Middle East region to take its place on the top of international political agenda. The prevailing stand of the United States in the region and the United States' official declarations in relation with Iran and Syria, should be regarded as the signs of the potential changes to be appeared in the Middle East region in the near future. In this article; firstly, what might be the probable developments to be faced by the newly-emerged Iraq and by the newly-emerged Middle East geography, and in what ways those probable developments would affect Turkey would be determined; secondly, in order to draw the picture of the probable future, various positive and negative scenarios would be developed; thirdly, the probable reflections of those probable scenarios on Turkish foreign policy would be discussed; and last, the strategies that should be developed for those negative scenarios by Turkish decision-makers would be explained.

Özet

II. Dünya Sava ı'nı takip eden yıllarda ba ımsızlı ını kazanan Orta Do u devletleri olu maya ba lanan iki kutuplu sistemde kendi co rafyalarında iki ba at devletin güç mücadelesine tanık olmu lardır. ABD ve Sovyetler Birli i'nin Orta Do u politikaları hem kendi içsel gereklilikleri hem de Orta Do u bölgesinde meydana gelen olaylar neticesinde ekillenmiştir. Dönemin büyük güçleri ile yakın ili ki içerisinde olan Irak ve ran gibi devletlerin ya adıkları ihtilal ve devrimler neticesinde kendi politikalarını revize eden ülkeler olarak ortaya çıkmaları de i me ihtimali ta ıyan güç dengesinin bölgesel yansımalarını göstermekteydi. Sürekli de i en süreçler ya ayan bu devletler, ya So uk Sava 'ın iki ba at gücü tarafından desteklenmi ler ya da tehdit altında buldukları hissi kendilerine a ılanmıştır. So uk

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

Savaşın bittiği tarih olan 1991, Orta Doğu coğrafyası için yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Ancak, Yeni Dünya Düzeni'nin ilk olumsuz örnekleri yine Orta Doğu bölgesindeydi. Böyle bir ortamda çevrelerinden etkilenen ve iç dinamiklerini tam ve açık bir şekilde geliştiremeyen Orta Doğu devletleri hem birbirlerini etkileyebilme ve hem de birbirlerinin politikaları üzerinde etkin olabilme noktasında bir ileri adım atamazlar.

Soğuk Savaş sonrası dönemde ABD tarafından gerçekleştirilen iki Irak müdahalesi, Orta Doğu bölgesinin yeniden ve artan bir biçimde gündeme oturmasını sağlamıştır. 2003 tarihinde düzenlenen ikinci operasyonu takiben Irak özelinde ABD tarafından sürdürülen faaliyetler ve yine Amerikan yönetimince gerçekleştirilen aralıklarla İran ve Suriye gibi Orta Doğu devletlerine ilişkin olarak yapılan açıklamalar Orta Doğu bölgesinde yakın gelecekte radikal bazı değişimlerin yaşanacağına dair somut işaretlerdir. Bu makale kapsamında; ABD'nin Irak'ı yeniden yapılandırma çalışmalarının devam ettiği ve ABD'ye göre Irak genelinde ilk demokratik seçimlerin yapıldığı sürecin sonrasında hem yeni Irak ve yeni Orta Doğu'da ne türden gelişmelerin olabileceğine hem de bu olası gelişmelerin Türkiye'yi ne şekilde etkileyebileceğine ilişkin saptamalarda bulunacağız. Olası gelecek görüntüsünü çizebilmek için çeşitli olumlu ve olumsuz senaryolar geliştirilecek, bu olumlu ve olumsuz senaryoların Türkiye'nin dış politikasına olası yansımaları tartışılarak, geliştirilmesi gereken stratejiler ortaya konacaktır.

Olumlu Senaryolar

Olumlu Senaryo I: Üniter Devlet Yapılanmasını Sağlamı Bir Irak ve İstikrarlı Bir Orta Doğu – Avantajlı Türkiye

Bu senaryoda operasyonun ve seçimlerin ardından BM örgütünün katkıları ile üniter devlet yapısını kurmuş bir Irak ile karşılaşırız.

Bu olumlu senaryonun Irak'a ve Orta Doğu bölgesine bulunacağı olası olumlu katkıları:

Orta Doğu bölgesinde radikalleşmeye yatkın diğer Orta Doğu devletleri istikrarı bozma isteklerini dizginlemek durumunda kalacaklardır. Karmaşık – Karmaşık, istikrar – istikrarı destekler çünkü mevcut düzen kendisine benzeyeni ve uyum sağlayanı benimser ve içselleştirir;

Batısız bir Kürt devletinin kurulması söz konusu olmayacaktır. Buna göre üniter Irak'taki merkezi otorite ne de üniter Irak yapılanması kapsamında arzu ettikleri özerklikleri sağlayacak olan Kürtler ve Türkmenler izin vereceklerdir;

Bugüne dek güçsüzlükten azami derecede yarar sağlamayı başarmış olan PKK (PKK-KADEK/KONGRA-GEL), merkezi otoritenin kurulduğunu ve sağlamlaştığını Irak'ta kendisine hareket alanı yaratamayacak ve böylece Türkiye'ye uzun yıllar düzenlediği sınır ötesi operasyonları gerçekleştiremeyecektir;

Irak özelinde Orta Doğu genelinde mevcut istikrarsızlıktan beslenen, varlık sebeplerini ve sürekliliklerini istikrarsızlığa dayandıran yasadışı örgüt ve gruplar Irak'ta kurulan üniter devletle birlikte güvenlik boşluğu bulamayacak ve böylece faaliyetlerini dizginlemek durumunda kalacaklardır. Bu örgüt ve gruplar faaliyetlerini sürdürseler dahi güvenlik birimlerinin görev tanımlarının tam anlamıyla belirlenmiş olduğu merkezi bir devlet yapılanması içinde tespit edilip, cezalandırılacaklardır. Bu durum ise Irak ve diğer Orta Doğu

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

devletlerinde faaliyet gösteren yasadışı örgüt ve gruplar için bir tür caydırıcılık anlamına gelecektir;

Irak tecrübesi, Orta Doğu bölgesinde revizyonist ve pragmatist politika izleyen Irak gibi bir devletin, Orta Doğu'da kendi menfaatleri adına status quo'nun korunmasından yana tavır alan büyük güçlerin müdahale arzularını yavaşlaştırmalarının somut bir kanıtı olacaktır. Bu talihsiz tecrübeyi takiben, revizyonist politika izleyen ve bu doğrultuda oldukça saldırgan tutum içindeki diğer bazı Orta Doğu devletleri zorunlu olarak kendilerini kontrol etmeye başlayacaklardır. Bu türden bir gelişme ise zamanla Orta Doğu'da istikrarı pekiştirecektir.

Bu Olumlu Senaryonun Türk Dış Politikasına Bulunacak Olası Olumlu Katkıları:

Yasadışı örgüt ve grupların faaliyetlerinin kontrol altına alındığı, bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasının engellendiği üniter bir Irak yapılanmasında Türkiye hem yakın çevresinde yaşanacak olası istikrarsızlığın kendisini etkileme ihtimalinden hem de kurulması engellenen bağımsız bir Kürt devletinden gelebilecek toprak talepleri, fiili saldırılar, provokasyonlar gibi ulusal güvenliğini için tehdit arz edecek türden gelişmelerden kurtulmuş olacaktır;

Bir büyük gücün, kendi siyasi ve ekonomik menfaatlerinin vazgeçilmezliği ilkesine dayanarak, Orta Doğu'da uluslararası hukuku ihlal etme teebbüsünde bulunan ve mevcut düzeni değiştirmek için faaliyetler düzenleyen Irak gibi bir Orta Doğu devletine ne denli derinden müdahale etme kabiliyetine sahip olduğu görülmüştür. Irak deneyimi ile birlikte Orta Doğu bölgesinde Irak devletinin bu türden faaliyetlerine benzer faaliyetlerde bulunmaktan kaçınmayan İran ve Suriye gibi iki revizyonist devletin politikalarında olumlu yönde radikal bir değişime gidecekleri kuvvetle muhtemeldir. Merkezi otoritenin kurulduğu üniter bir Irak'tan sonra saldırgan ve revizyonist olmayan bir İran ve Suriye Türkiye'nin ulusal güvenliğini için büyük bir fırsat olacaktır.

Olumlu Senaryo'nun (Üniter Devlet Yapılanması Sağlanmalı Bir Irak ve İstikrarlı Bir Orta Doğu – Avantajlı Türkiye) Gerçekleşebilmesi İçin Türkiye'nin Yapması Gerekenler:

Sünni Araplar ve Türkmenlere üniter devlet yapılanmasının korunduğu Irak kapsamında özerkliklerini elde etmiş unsurlar olarak Kürtler ve Şii Araplar karşısında daha güçlü olacakları vurgusu yapılmalıdır. Bu nedenle, parçalanmış Irak yerine, üniter devlet yapısı kapsamında özerkliklerini kazanmış unsurlar olarak Irak'taki farklı etnik gruplara siyasi olarak daha güçlü olacakları telkin edilmeli ve böylece ayrı talepleri dizginlenmelidir;

Parçalanmış Irak içinde bağımsız bir yapılanma oluşturulan Iraklı sivil sivilere Şii İran'dan gelebilecek politik talepler çok yavaş olacaktır. Çünkü bu türden bir Irak'ta bağımsızlığını kazanmış olan unsurlara siyasi açıdan güç ve destek verebilecek merkezi bir otorite bulunmayacaktır. Oysa merkezi otoritenin korunduğu bir Irak yapılanmasında özerklik unsurları yönelebilecek olası birleşme talepleri ya da iç karışıklık yaratma girişimleri merkezi otorite tarafından bertaraf edilecektir. O halde sivil sivil de bağımsızlık değil, özgürlük konusunda özendirilmelidir;

Etnik unsurların çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir ortam arz eden Orta Doğu coğrafyasında Sünni Araplar, Şii Araplar, Kürtler ve Türkmenlerden oluşan Irak'ın bu unsurların bağımsızlıklarını kazanarak parçalanması diğer Orta Doğu devletlerine gayet olumsuz bir örnek teşkil edecektir. Orta Doğu genelinde siyasi nüfuzunu tam olarak tesis

Bu yayının <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

etmek isteyen ABD'ye Irak'ı örnek alıp, bağımsızlık mücadelesine girişen çeşitli etnik unsurlarla mücadele etmesinin ne denli zor olacağı ciddi biçimde anlatılmalı ve böylece Kürtlere bağımsız bir devlet kurdurabilmek adına Irak'ı parçalamayı göze alan ABD'ye Orta Doğu genelinde büyük siyasi kayıplar verebileceği açıklanmalıdır;

Siyonizm ve Filistin meselelerinde Arap dünyası karşısında Orta Doğu genelinde bir müttefik edinebilmek amacıyla Irak'ın parçalanması ve bir Kürt devletinin kurulması gibi olasılıkları realiteye dönüştürebilmek adına çaba sarf eden İsrail'e bu türden bir gelişmenin diğer Orta Doğu devletlerine de sıçrayabileceği ve bu durumun kendi güvenliğini için ne denli tehlikeli olabileceği anlatılmalıdır;

Devletlerin toprak bütünlüğünün korunması ve ulusların birliğinin sağlanması gibi konularda gayet duyarlı olan Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması meselesinde faaliyete geçmesi sağlanmalıdır. Türkiye bu amaca ulaşabilmek adına uluslararası kamuoyunu oluşturmaya çalışmalıdır. Bu amaçla Türkiye'nin BM Daimi Temsilcilerine büyük görevler düşmektedir.

Olumsuz Senaryolar

Türkiye'nin birlik ve bütünlüğünün ve ulusal güvenliğinin devamı adına Türk askeri yetkililerini ve Dışişleri Bakanlığını daha doğrudan etkileyecek olan, Irak bağlamında oluşturulması muhtemel olumsuz senaryolardır. Bu nedenle, bu bağlam altında Irak özelinde, Orta Doğu bölgesi genelinde karşılaşılabilecek olası olumsuz senaryolara daha detaylı biçimde değinerek, Türkiye'nin ulusal güvenliğinin bu ortamlardan ne yönde, ne nitelikte ve ne ölçüde etkilenebileceğini tartışacağız.

Olumsuz Senaryo I : Parçalanmış Irak

Bu senaryoda merkezi otoritenin zayıfladığı, Kürtlerin, Şiiilerin ve Sünnilerin herbirinin siyasi özgürlüklerinin arttığı Federal bir Irak ile karşılaşırız. Bu senaryo kapsamında; Federal Irak'ı oluşturan unsurlardan biri olan Kürtler 1991 yılından bugüne dek elde ettikleri siyasi kazanımlarını artırmış, Irak nüfusunun %60-65'ini oluşturan ancak Saddam döneminde nüfuslarına paralel bir oranda siyasal avantaj sağlayamayan Şiiilerle birlikte birliğine giderek güçlenmeye çalışıyor, yine Saddam döneminde Irak nüfusunun %15'ini oluşturmalarına rağmen siyasal üstünlüklerini koruyan Sünniler Federal bir Irak'ta bu ayrıcalıklarının koruma çabasında.

Olumsuz Senaryo I'in Irak'a ve Orta Doğu bölgesine yükleyeceği olası dezavantajlar:

Siyasal kazanımlarını artırmış Kürtlerin, siyasal avantaj sağlamaya çalışan Şiiilerin ve geçmiş dönemlerdeki siyasal üstünlüklerini korumaya çalışan Sünnilerin arasında ciddi çatışmaların yaşanabilir. Bu türden bir gelişme ise önce Irak'ta iç savaşı ardından Orta Doğu bölgesinde gruplar arasında şiddetli çatışmalara yol açabilir;

İsrail Orta Doğu bölgesinde Araplara karşı bir müttefik kazanabilmek amacıyla Federal Irak kapsamında bağımsız devletlerini kurmuş olan Kürtleri bölgede kendisi için tehdit arz eden bölge ülkelerine karşı provoke edebilir. Bu provokasyon hem Federal Irak yapılıncası hem de diğer bölge ülkeleri için ciddi bir tehdit unsuruna dönüşebilir;

Kısmen İsrail'in siyasal hareket alanını genişletebilmek için Irak operasyonunu düzenleyen

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

ABD'nin ardından bölgede potansiyel sıralı müttefik konumundaki bağımsız bir Kürt devletinin kurulması sıralı'nın bölgede giderek güçlenmesini sağlayacaktır. Bu gelişme ise Arap- sıralı meselesinde sıralı'ı giderek kural tanımaz, Filistin'i ise hırçın duruma getirecek ve Orta Doğu'da barış bir hayal olarak kalacaktır;

İran Federal bir Irak kapsamında siyasal avantaj sağlamaya çalışarak İslamiileri provoke ederek Orta Doğu politikalarında bağıt güç konumuna yükselmeyi amaçlayabilir. Bu işlemin İrak sonrası düzenlenen Orta Doğu dengelerini bozabilecek güçte revizyonist politikalar izlemeye yönlendirebilir;

Kendi varlık sebepleri gereği Orta Doğu bölgesindeki karışıklıklardan azami derecede fayda sağlamayı ilke edinmiş bazı yasadışı örgüt ve gruplar karma anın artması için gerekli politikaları uygulayabilirler.

Olumsuz Senaryo I'in Türkiye'nin ulusal güvenliğine yükleyeceği olası dezavantajlar:

Kürtlerin, İslamiilerin ve Sünnilerin çatışma halinde olduğu, merkezi otoritenin ulusal güvenliğini kontrol edemeyeceği denli zayıfladığı Federal bir Irak, Türkiye'ye olan coğrafik yakınlığıyla ciddi bir tehlike arz edecektir. Olası çatışmaların Türkiye'ye sıçraması ya da halkın gergin ortamdan kurtulabilmek adına göç etmeyi tercih etmesi Türkiye'yi güç durumunda bırakacaktır;

Bölge içinden sıralı'nın bölgeden bazı global güçlerin kendi siyasal menfaatleri uğruna Federal Irak'ta bağımsızlığını kazanmış Kürtleri lojistik, ekonomik ve siyasal açılardan desteklemeleri Türkiye'de ayrılıkçı taleplerini sıklıkla dile getiren bazı ayrılıkçı oluşumlara ilham kaynağı olacaktır. Türkiye'deki bu türden Kürt oluşumların Kuzey Irak'ta kurulacak bağımsız Kürt devleti ile birleşme çabaları Türkiye'nin bütünlüğünü tehdit edecektir;

İran'ın Orta Doğu politikalarını yönlendirici unsur olma telaşı uzun bir zamandır süregelmektedir. Iraklı İslamiileri safhına çekerek hem çatışma halinde olduğu bazı Orta Doğu devletlerine güç gösterisinde bulunacak hem de mevcut düzeni lehine çevirebilmek adına revizyonist tavır alabilecektir. Pragmatist ve güçlü bir İran'ın Türkiye'yi bertaraf edebilmek için İslami unsurları ve İslami motifleri kullanmayacağı söylenemez;

Irak'ta merkezi otoritenin zayıflaması ile petrol politikalarının merkezi Bağdat'tan bağımsız Kürt devletinin yer alacağı Kuzey Irak'a kayacaktır. Bu dönüşüm, petrol alımı-veriimini Bağdat-Ankara ekseninden Musul/Kerkük-Ankara eksenine taşıyacaktır. Kuzey Irak'taki Kürt oluşumların Türkiye karışıklığına dikkate alındığında Irak özelinde petrolün Türkiye'ye karışık bir silah olarak kullanılabilmesi kuvvetle muhtemel olacaktır;

ABD tarafından fazlasıyla güçlendirilen ve Orta Doğu'da yeni bir müttefik edinerek (bağımsız Kürt devleti) kontrolsüz biçimde güçlenen bir sıralı bölge içi dengeleri de göz önünde bulundurarak Türkiye ile özellikle 1991 sonrası geliştiği iyi ilişkilere ve kurdukları ortaklıklara eskisi kadar özen göstermeyecektir. Böyle bir sıralı'nın Türkiye'yi Orta Doğu politikalarından elimine etme teebbüsünde bulunması kuvvetle muhtemeldir. Kendisinin haricinde Orta Doğu'da yegane demokratik rejime sahip ve ABD ile bu denli ilişkileri iyi olan bir devletin Türkiye'ye yönelik bu olası politikası Türkiye'nin Orta Doğu'da yalnızlaşmasına neden olacaktır.

Olumsuz Senaryo II : ABD Yanlısı – ABD Karışıklığı / Jeolojik Açıldan Kürt Bölünümü Orta Doğu

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

Bu senaryoda Irak operasyonunun ve seçimlerin ardından ister Irak yeniden yapılandırılarak ABD'nin Orta Doğu politikaları ile uyum sağlayacak olan bir iktidar Irak devletinin yönetimine getirilmi olsun isterse Irak yeniden imar edilememi ve Orta Doğu bölgesi karma a içinde olsun hem Irak özelinde hem de Orta Doğu genelinde ABD yanlısı ve ABD karıtlı olmak üzere fiili de il ancak ideolojik, siyasal ve ekonomik olarak ikiye bölünmüş bir gelecek ortamı ile karşılaşırız. Bu türden bir Irak ve Orta Doğu ortamında siyasal ve ideolojik açılardan Orta Doğu devletleri arasında mevcut sorunlar giderek derinleşecek ve domino etkisi ile iki ülke arasında yaşanan sorun aralarında sorunlar bulunan diğer Orta Doğu devletlerine de sıçrayacaktır. Bu senaryo kapsamında ABD Irak ve Orta Doğu'ya ilkin politikalarını gerçekleştirebilmi olsun ya da olmasın ne Irak ne de Orta Doğu'dan kendisini soyutlayacaktır ve bu iki alanı uzaktan da olsa kontrol altında tutmaya ya da yönlendirmeye devam edecektir.

Olumsuz Senaryo II'nin Irak'a ve Orta Doğu bölgesine yükleyeceği olası dezavantajlar:

ABD'nin Irak'a düzenlediği operasyonu zalimane olarak yorumlayan ve ABD'yi sırail'in Siyonist politikalarını gerçekleştirebilmesini sağlamak için bir aracı olarak algılayan Orta Doğu devletleri ile operasyon esnasında ve sonrasında İslam Konferansı Örgütü ve Arap Birliği kapsamında ABD ve sırail'e gereken ölçülerde karıtlı çıkmaktan kaçınan, ABD yanlısı Orta Doğu ülkeleri arasındaki tutum farkı ideolojik bölünmeye neden olacaktır. Bu ideolojik bölünme ise taraflar arasında fiili çarpışmalara yol açacaktır;

ABD'nin Orta Doğu politikalarını destekleyen ABD yanlısı Orta Doğu ülkeleri ve ABD karıtlı Orta Doğu ülkeleri birbirleri karısında siyasal, askeri ve ekonomik yönlerden güçlenebilmek adına bölgeden kendilerini her açıdan destekleyecek yeni müttefikler edinme yoluna gideceklerdir. Bu durum ise kutuplaşmanın derinleşmesine neden olacaktır;

ideolojik açıdan karıtlık arz eden bölge ülkelerinin kendilerini destekleyecek bölgeden yeni müttefikler edinme sürecinde, Orta Doğu bölgesine çeşitli siyasal ve ekonomik nedenlerle nüfuz etme ve bölge politikalarına/ekonomisine müdahale etme isteğindeki büyük güçler bazı Orta Doğu ülkelerinin daveti üzerine arzuladıkları bu fırsatı ele geçirmiş olacaklardır. Bu gelişme neticesinde Orta Doğu bölgesi bir kez daha büyük güçlerin rekabet alanına dönüşecektir;

Bölgede Batı etkinliğinin tekrar yerleşmesi ile birlikte ilk amada bu gelişmeyi protesto etmek daha sonraları ise bu gelişme karısında direnebilmek için İslami köktendincilik yükselecektir;

Orta Doğu bölgesindeki karma a ölçüsünün yükseldiği dönemlerde daha fazla güçlenen Orta Doğu kökenli yasadışı gruplar ideolojik ve siyasal bölünmenin yanı sıra bu türden bir ortamda faaliyetlerini artıracaklardır. Bu ise sorunların büyümesine ve bir tür iç savaşına neden olacaktır;

Irak'ı düzenleyerek ya da düzenleyemeden bölgeden ayrılan ABD Irak'a ve bölgeye ilkin politikalarını sadece bir süreli birtarilemi olacak ancak Irak ve bölge politikalarından kendini soyutlamayacaktır. Irak'ı ve bölgeyi uzaktan kontrol etmeye ya da düzenlemeye başlayacak olan ABD Soğuk Savaş döneminde ve Körfez Savaşları sırasında kendisini destekleyen ya da kendisine ciddi bir karıtlık göstermeyen Ürdün, Mısır ve Suudi Arabistan gibi Arap devletlerini Orta Doğu'daki bu ideolojik bölünme sürecinde yoğun biçimde

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

destekleyecek, ABD karıtı Orta Do u grubunu ise etkinsizle tirmek için çe itli politikalar uygulayacaktır. Bu geli meye paralel olarak, Tahran- am ekseninin yerini Ürdün-Mısır- srail eksenini alacaktır. Bu ise Orta Do u'daki güç dengelerinin sancılı bir süreçte yeniden yapılandırılması anlamına gelecektir

Olumsuz Senaryo II'nin Türkiye'nin ulusal güvenli ine yükleyece i olası dezavantajlar:

Orta Do u bölgesindeki güç dengelerini tümü ile de i tirecek olan bu geli meler Türkiye'nin içinde bulundu u co rafa da de i en ko ullara dayanarak safhını ve kar ıtlı ını yeniden belirlemesini gerektirecektir. ABD yanlısı grup içinde yer alacak olan Türkiye ABD kar ıtı grubun olası aleyhte politikalarını gö üslemek; ABD, srail ve di er bazı Avrupa devletlerinin ba ımsız bir Kürt devletinin kurulmasını destekleyen politikalarını dikkate alarak ve bundan tedirginlik duyarak ABD kar ıtı grubun içinde yer alacak olan Türkiye ise ABD'nin kendisine yönelik olası olumsuz tavrını bertaraf etmek durumunda kalacaktır. Böylece, Türkiye'nin ulusal güvenli i her iki ortamda da gayet olumsuz biçimde etkilenecektir;

ABD yanlısı tarafta yer alacak olan ülkeler genelde Orta Do u'nun petrol zengini ülkeleri olaca ı için Türkiye ABD kar ıtı grubun içinde yer aldı ında bu ülkelerle arasındaki petrol alı -veri i zedelenecik ve Türk ekonomisi olumsuz yönde etkilenecektir;

Bir grubun bir di erine kar ı güçlenme stratejisi do rultusunda edinilen yeni müttefiklerin Türkiye'ye yönelik duru ları ve Türkiye'yi algılama biçimi de bu süreçte büyük önem arz etmektedir. Bölge ülkelerince bölgeye davet edilen Avrupalı müttefiklerin Türkiye ile geli tirecekleri ili kinin belirleyici unsuru Kuzey Irak Kürtleri olacaktır. Kuzey Irak'ta ba ımsız bir Kürt devletinin kurulmasına ıddetle kar ı çıkan Türkiye ile Orta Do u'ya ili kin politikalarının merkezini Kürtlere ba ımsızlık tanınması gerekti i dü üncesi olu turan Avrupa devletleri arasındaki uzla mazlıkların giderek artaca ı ihtimal dahilidir. deolojik açıdan bölünmü Orta Do u devletlerinin destek edinmek için bölgeye davet ettikleri Avrupa devletleri Orta Do u'da yer alan Kürtlere ili kin politik uygulamalarını yo unla tıracak, Kürtlerin ba ımsız bir devlet kurmalarını destekleyecek ve bu devlete her türlü deste i vermekten kaçınmayacaklardır. Bu geli me ise Türkiye'nin Do u bölgelerinde hüküm süren ayrılıkçı Kürt hareketine ivme kazandıracaktır;

Batı emperyalizmine direnmek amacı ile yo unla acak slami hareketler ve yasa dı ı grupların faaliyetleri Türkiye'de bu yasa dı ı grupların faaliyetlerini benimseyen, uygulayan ve destekleyen bazı olu umlar için te vik edici bir anlam ta ıyacaktır.

Olumsuz Senaryo III : Irak'ı Düzenle(ye)meden Giden ABD ve Orta Do u

Bu senaryoda operasyonun ardından Irak'taki kar ıklı ı gideremedi i için geçici bir süreli ine de olsa bölgeden ayrılan ya da seçimlerden sonra çıkan karma anın ardından bölgeden zorunlu olarak ayrılmak durumunda kalan ABD'nin ardından çok yönlü karma anın ya andı ı bir Irak ve Orta Do u ile kar ıla ıyoruz. Bu türden bir geli me neticesinde olası olumsuz gelecek ortamı u ekilde olacaktır.

Olumsuz Senaryo III'ün Irak'a ve Orta Do u bölgesine yükleyece i olası dezavantajlar:

Belirsizli in hüküm sürdü ü, dengelerin tam anlamıyla oturmadı ı ve bariz bir güç bo lu unun bulundu u ortamlar her zaman karma aya en duyarlı ortamlardır. Ancak Irak ve

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

diğer Orta Doğu devletlerinde olduğu gibi siyasal yönden çoğunluğun azınlık tarafından yönetildiği, sosyo-ekonomik açıdan toplum katmanları arasında büyük farkların bulunduğu devletlerde bu duyarlılık epeyi çok daha düşük bir seviyededir. Bu ve benzeri toplumlarda normalden sapma yaratan unsurlar ciddi siyasal ve ekonomik patlamaya neden olurlar. ABD'nin Irak'a düzenlediği operasyon Irak ve diğer Orta Doğu devletleri için normalden sapmanın ilk aşaması olacaktır. Operasyonu takiben bocalayan, kızan ve karışık faaliyete geçen gruplar için ikinci ve daha radikal amaç; çeşitli nedenlerle Irak'tan çekilme durumunda kalacak olan ABD'nin ardından karışılacak Irak ve Orta Doğu ortamı olacaktır. ABD'nin ardından sadece Irak'ta değil Orta Doğu bölgesi genelinde de bir iç savaşın çıkması kuvvetle muhtemeldir;

ABD'nin Irak'ı ve Orta Doğu'yu karmaşıkta bırakarak uzaklaştırmasının ardından hem Irak'ta hem diğer Orta Doğu devletlerinde güç dengelerinin bozulması ile birlikte sosyo-ekonomik çöküntü, siyasal güç boşluğu, bu boşluğu takiben kanlı darbeler, aşırılerarası savaş vb. görülecektir;

Tüm bu olumsuz faktörleri fırsat bilen bazı Avrupa devletleri aynen I. Dünya Savaşı'ndan hemen sonra yaptıkları gibi Orta Doğu'yu sömürgeleştirme faaliyetine girişeceklerdir. Geçmiş dönemlerde bazı Orta Doğu devletleri üzerinde sömürge deneyimlerini kuvvetlendirmiş olan İngiltere ve Fransa başlıca olacaktır. Orta Doğu'da bozulan istikrar ortamını yeniden tesis etmek, siyasal güç boşluğunu gidermek, demokratik sistemi getirmek, ekonomiyi düzeltmek ve Orta Doğu halklarının tekrar ayakları üzerinde durmasını sağlamak gibi gerçekçi olmayan nedenlerle Orta Doğu'yu adeta parselleyecek olan Avrupalı güçler bölgenin ekonomik kaynaklarını sonuna dek kullanarak bölgeyi eskisinden daha kötü bir duruma getirdikten sonra, terk edeceklerdir.

Olumsuz Senaryo III'ün Türkiye'nin ulusal güvenliğine yükleyeceği olası dezavantajlar:

Orta Doğu bölgesine hakim olan iç savaş durumu ve bölgenin bazı Avrupalı devletler tarafından sömürgeleştirilmesi Türkiye'nin bölgeye ilişkin dış politika ortamını karmaşıklaştıracak, dış politikada bu bölgeye yönelik olarak kullanılan gelen dış politika stratejilerini ortadan kaldıracak, yine bölgeye ilişkin dış politika araçlarının deşimini gerektirecektir. Türkiye'nin bugüne dek uygulamakta olduğu Orta Doğu politikasının tümü ile deşimi anlamına gelen bu türden bir gelişme; bölgeye ilişkin yeni dış politika stratejilerinin ve dış politika araçlarının yapılandırılıp, uygulanması oldukça uzun bir zaman alacağı için Türkiye'nin ulusal güvenliğini bir süreliğine de olsa derinden etkileyecektir;

Düzensiz, istikrarsız, güç boşluğunun olduğu bir Irak ve Orta Doğu'da Kürt oluşumları tüm bu olumsuz faktörlerden beslenecek ve Türkiye'ye sınır ötesi operasyonları yoğunlaştıracaklardır;

Irak ve Orta Doğu ile mevcut petrol alı-verisi hem düzensiz Orta Doğu'da hem de bazı Avrupalı devletlerin petrol kaynaklarını ele geçirdiği Orta Doğu'da eskisinden çok farklı bir şekilde bürünecektir. Sömürgeleştirilen Orta Doğu ile Türkiye arasındaki petrol alı-verisi, sömürgeleşmiş Avrupa devletlerinin istedikleri nitelik ve nicelikte olacaktır.

Olumsuz Senaryo IV : ABD'nin Çifte Çevreleme Politikası ile Kuşatılmış Orta Doğu

Bu senaryoda Irak operasyonu ile bazı Orta Doğu devletleri, AB'ne üye ülkeler ve BM Güvenlik Konseyi üyeleri ile görüş ayrılığı derinleşen ABD dünya kamuoyunun tepkisini

Bu yayının <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

yo unla tırmamak adına siyasi ajandasına dahil etmiş olması muhtemeldir. Her bazı Orta Do u devletlerine yönelik olası operasyonları belirli bir süre için de olsa ertelemiş durumdadır. Bu amaçla ABD fiili operasyonları düzenlemek ve radikal siyasi değişimler yapmak yerine bölgede kendisi ve İsrail devleti için tehlike arz eden devletleri çift yönlü çevreleme politikasını kullanarak yıkıma uğratabilir. Bu politikayla ABD gündeminde bulunan devletler ile aralarında bir ya da birkaç alanda sorun bulunan diğer bazı devletlerin mevcut karışıklıklarını birbirlerine karşı kullanarak siyasal, ekonomik ve askeri yönlerden zayıflatma politikası güdebilir.

Olumsuz Senaryo IV'ün Irak'a ve Orta Do u bölgesine yükleyeceği olası dezavantajlar:

Orta Do u bölgesinde yer alan bazı devletleri siyasal, ekonomik ve askeri açılardan kendi yanlarına çekmeyi başaramayan ya da geleceğe yönelik Orta Do u politikalarında birer engel olarak gördükleri devletleri fiili olarak engellemekte güçlük çeken bazı Avrupa devletleri, ABD'nin çift yönlü çevreleme politikasını Orta Do u devletleri bazında uygulayabilirler. Bu türden bir politikanın Orta Do u bölgesi genelinde yaygınlaşması adı geçen bölgeye daimi bir çatışma ortamı yükleyecektir;

Aynı ya da benzer politikayı aynı coğrafyayı paylaşan ancak siyasi yönden uzlaşmayı başaramamış Orta Do u devletlerinin birbirlerine karşı kullanmaları da ihtimal dahilindedir. Bu durumda Orta Do u; sadece ABD ve Avrupa devletlerinin çıkarlarının realizasyonu için değil aynı zamanda bölge ülkelerinin de bu türden çıkarlarının gerçekleştirilmesi için bir rekabet alanına dönüşecektir;

Böyle bir politikanın uygulanması neticesinde ne iç hukuk kuralları ne de uluslararası hukuk kuralları geçerli olacaktır.

Olumsuz Senaryo IV'ün Türkiye'nin ulusal güvenliğine yükleyeceği olası dezavantajlar:

Çift yönlü çevreleme politikasının emsal teşkil edeceği bir Orta Do u ortamında İran ve Suriye, Kuzey Irak Kürtleri ile Türkiye'yi; Suriye, Filistin ile İsrail'i; İsrail, Kürtler ile Türkleri, Kürt oluşumları birbirine muhalif yasadışı grupları birbirlerine karşı kullanabilir;

Bu türden karmaşık bir Orta Do u ortamında Türkiye'nin ulusal güvenliğine tehdit etmekte olan mevcut risk unsurlarının Türkiye'ye yönelik olumsuz faaliyetleri yoğunluk kazanabilir, ayrıca çift yönlü çevreleme politikasının uygulanması neticesinde mevcut risk unsurlarına çeşitli yerel ve global güçlerin kısırlıklarına paralel olarak yenileri eklenilebilir. Türk güvenlik birimlerinin Orta Do u genelinde mücadele vermekte olduğu risk unsurlarının nitelik olarak yoğunlaşması ve nicelik olarak artmasına paralel olarak Türkiye Cumhuriyeti harcadığı zaman, para ve emeği artırmak durumunda kalacaktır.

Olumsuz Senaryo V : Orta Do u Jeopolitiğinin Tek Belirleyicisi: ABD – İsrail ittifakı

Bu senaryoda bir bölge içinden bir diğeri ise bölgeden olmak üzere Orta Do u coğrafyasında temel belirleyici konumuna gelmiş İsrail ve ABD ile karşılaşırız. Bu senaryo kapsamında; Irak'ta bölgedeki ABD misyonunu her şart altında destekleyecek denli ABD müttefikleri bir Irak iktidarını yapılandıran, BM örgütünü Orta Do u politikalarından tümüyle devre dışı bırakan, Irak'tan sonra Orta Do u genelinde kendisine yakın rejimler tesis ederek bölgenin tamamını kendisi ve İsrail devleti için herhangi bir tehdit oluşturmayacak şekilde düzenlemeye kalkışan, bölgedeki petrolün çıkarılması ve akışını yine kendisi ve

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

İsrail devleti'nin avantajlarına yönelik olarak düzenleyen Orta Doğu'yu tahmini bir ABD ve ABD politikalarına tam destek veren, bölgedeki etki alanını oldukça genişletmiş bir İsrail yer almaktadır.

Olumsuz Senaryo V'in Irak'a ve Orta Doğu bölgesine yükleyeceği olası dezavantajlar:

ABD, Irak'ta gelecekte kendisine herhangi bir tehdit oluşturmayacak nitelikteki bir iktidarı yapılandırdıktan sonra kendisinin Orta Doğu politikalarına engel teşkil eden ve İsrail'i direkt tehdit eden diğer Orta Doğu devletlerini düzenlemeye başlayacaktır. Orta Doğu'da terör yuvası olarak kabul ettiği ve İsrail karşıtı politikalar benimsemekten çekinmeyen Suriye ABD düzenlemesinin içinde yer alacak başlıca devlet olacaktır. Suriye'de iktidara ABD ve İsrail'in Orta Doğu politikalarını destekleyen aktörler getirilecektir;

Bilindiği gibi dünya petrolünün %65'i Orta Doğu'da bulunmaktadır. Orta Doğu petrolünün ise %45'i ABD yanlısı rejimlerin denetiminde, %20'si İran ve Irak'tadır. Irak'ta ABD yanlısı bir iktidar tesis ederek Orta Doğu bölgesi genelinde denetiminde bulunan petrol yüzdesini yükselten ABD, İran'a yönelik olarak gerçekleştirilecek benzer bir operasyon ile bu oranı tümü ile kendi denetimine tabi bir duruma getirecektir. Bunun yanı sıra İran gibi Orta Doğu'da başat güç konumunda bulunan bir ülkeyi de saf dışı bırakabilecektir;

Ulusal güvenliğin zedeleneceği ve Orta Doğu bölgesinde siyasal açıdan güçsüzleşeceği gibi gerekçelerle İsrail'in karşı çıktığı bağımsız Filistin devleti projesi, İsrail'in ABD politikaları üzerindeki etkinlik ve ayrıcalığının yitilmesine paralel bir biçimde iptal edilecek ve Filistin nüfusu Ürdün'e göçe zorlanarak orada yaşayan Filistin kökenliler ile bağımsız devlet, Ürdün devleti sınırları içinde azınlık olarak yaşayacaktır;

ABD 11 Eylül'ü takiben teröre karşı uluslararası alanda başlattığı mücadele kapsamında, radikal İslami unsurları barındıran siyasal rejimlerin yitilerek var olduğu bölge olan Orta Doğu'da başta Suudi Hanedanı'nın hüküm sürdüğü Suudi Arabistan Krallığı olmak üzere rejim değişikliği sürecine girecektir;

Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti'nin kurulmasına, İsrail'e Orta Doğu'da potansiyel müttefik yaratabilmek için, siyasal, ekonomik ve askeri yönlerden destek verecektir.

Olumsuz Senaryo V'in Türkiye'nin ulusal güvenliğine yükleyeceği olası dezavantajlar:

Kimi çevrelerce bu senaryo oldukça marjinal olarak tanımlanabilir ancak uzun dönemde de olsa kanımca gerçekleşme oranı oldukça yüksektir.

Kurulduğu tarihten itibaren Araplarla çevrili coğrafyada kendisini siyasal, askeri ve ekonomik açılardan kuşatılmış hissederek İsrail Orta Doğu'da kendisine makul çerçevede bir hareket alanı yaratabilmek amacıyla öncelikle 1990 sonrasında Türkiye ile askeri, siyasal ve ekonomik alanlarda işbirliği geliştirmeye yoluna gitmiştir. Ancak, George Walker Bush iktidarı döneminde ABD'nin İsrail'i Filistin konusunda barışa zorlaması ile birlikte İsrail Türkiye üzerinden kendisi için Orta Doğu'da yaratmış olduğu hareket serbestisinin yetmeyeceğini düşünmeye başlamıştır. Bu süreci takiben İsrail, ABD'deki Yahudi lobisinin ve Pentagon'daki Yahudi grubun ABD dışı politikasını yönlendirme gücünü kullanarak ABD'nin Irak operasyonunu düzenlemesinde etkin olmuştur. İsrail için Irak operasyonu önemsiz bir başlangıçtır. İsrail için bu operasyon ABD ile kendisine uygun biçimde düzenleyeceği yeni Orta Doğu haritasının ilk adımıdır. Bir noktadan başlanması gerekiyordu, halen

Bu yayın <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

düzenleyenlerin bilinmezli ini korudu u 11 Eylül süreci lokomotif oldu, Orta Do u'da bir takım kırıltıcı unsurlar bulunması gerekiyordu ve yaratıldı, devamı gelecektir. Senaryo geli tirme a amasının "olmazsa olmaz" durumunda bulunan "normalden sapma" pozisyonu gerçekte mezse kuvvetle muhtemeldir ki srail Orta Do u'da ikinci olarak Suriye'yi ABD yardımı ile bertaraf edecek, uzun zamandır büyük hayali olan Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurducak, bu devletten siyasal, askeri ve ekonomik deste ini esirgemeyecek, bu devletle dost ve müttefiklik çerçevesinde Orta Do u'da bazı ortak politikalar uygulayacak, ABD'nin bu politikalara destek vermesini sa layacak ve böylelikle global ölçekteki bir güçle (ABD), global ölçekteki bir güç üzerinden güçlendirmeye çalış tı ı potansiyel orta ölçekteki yerel bir gücün (Kürt Devleti) iki taraflı deste ini alarak Orta Do u'da kendisine muhalif Araplar ve slami rejimler gibi risk alanlarını uzakla tıracaktır. Suriye'yi etkisizle tirme, Kuzey Irak'ta ba ımsız bir Kürt Devleti kurduktarak kendisine Orta Do u'da yerel bir müttefik yaratma giri imlerinin ardından srail ABD'nin yol haritası projesini rafa kaldıracak, Yaser Arafat sonrası karma a durumundaki Filistin halkı yine ABD deste i ile oldu bittiye getirilip, göçe zorlanacaktır. Filistin halkı için imdilik en uygun ülke olarak ABD'nin Orta Do u politikalarının ko ulsuz destekçisi durumundaki Ürdün görünmektedir. Böylece Filistin de bertaraf edilmeye olacaktır. Dördüncü a amada srail, Rusya Federasyonu'nun ve Ermenistan'ın deste ini sa lama politikasına yönelecektir. srail, Orta Do u petroleri üzerinde kazanabilecekleri olası imtiyazlı pozisyonu dile getirerek bu iki ülkeyi yanına çekmeye çalış acaktır, elbette ABD'nin Orta Do u petrolerine ili kin hayalleri zedelenmeden. Böylelikle Orta Do u'da petrol üzerinden siyasal rekabet gücünü tesis etmi olan ran ve di er Arap ülkeleri manevra kabiliyetlerini büyük ölçüde yitireceklerdir. Dördüncü a ama sonunda srail'in Orta Do u'da müttefiklerinin sayısı dörde yükselecek ve bu do rultuda da Orta Do u politikalarının temel belirleyicisi olacaktır.

Tüm bu olası geli meler göz önüne alındı ında Türk yetkililerin ivedilikle yapması gereken, olası olumsuz gelecek ortamlarına ili kin siyasal, askeri ve ekonomik üç boyutlu strateji geli tirmektir.

Olumsuz Senaryo VI : Orta Do u Politikalarından Uzakla tırılan Türkiye

II. Dünya Sava ı'nı takiben Orta Do u bölgesinin di er güç merkezlerinin güdümüne girmesini engellemek amacı ile ABD Orta Do u'daki çok yönlü etkinli ini srail ve Türkiye üzerinden sa lamaya çalış mı tır. Ancak II. Körfez Sava ı'nı takiben ABD Orta Do u co rafyasında siyasal, ekonomik ve askeri yönlerden fiili olarak yer almaya ba lamı tır. 2003 yılında düzenledi i Irak operasyonu esnasında ve bu operasyonu takiben Irak'ı yeniden yapılandırma a amasında Türkiye'den aldığı oldukça sınırlı deste e ra men Irak özelinde politikalarını gerçekte tirmeyi ba aran ABD Orta Do u politikaları ba lamında Türkiye'ye daha az gereksinim duymaya ba lamı tır. Bu senaryo kapsamında, ABD'nin yeni dönemde Orta Do u'da daha sınırlı ölçüde ihtiyaç duydu u Türkiye'yi Orta Do u politikalarında saf dı ı bırakma tercihi ile kar ıla ıyoruz. Bu türden bir geli menin bölgede yer alan ve Türkiye'nin varlı ından hiç ho nut olmayan hemen di er tüm Orta Do u devletlerine herhangi bir olumsuzluk getirmeyece i ve bu ABD politikasının sadece Türkiye'nin ulusal güvenli ine zarar verece i dü üncesi ile bu olumsuz senaryonun olası olumsuz yansımalarını sadece Türkiye üzerine odaklayaca ız.

Olumsuz Senaryo VI'nın Türkiye'nin ulusal güvenli ine yükleyece i olası dezavantajlar:

Irak operasyonu esnasında askeri açıdan, operasyonu takip eden süreçte Irak'ın in ası a amasında lojistik açıdan Türkiye'yi kendisine tam destek vermemekle itham edecek olan

Bu yayın <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

ABD, Orta Do u politikalarını srail ve kendisine yakın birkaç Orta Do u devleti ile belirleyecek ve bu politikaları Türkiye'nin bölgeye ili kin güvenlik endi elerini dikkate almaksızın uygulayacaktır;

ABD'nin Türkiye'yi tecrit etme politikasından güç bulan ve Irak operasyonu esnasında Meclis'ten geçen ya da geçirilmeye çalı ılan tezkerelere dayanarak Türkiye'yi ABD'nin Orta Do u politikalarının uygulayıcısı olarak gören bazı Orta Do u ülkeleri Türkiye'yi hem siyasal hem de ekonomik yönlerden Orta Do u politikalarından tecrit etmek isteyeceklerdir. Bu geli me Türkiye'yi ekonomik açıdan etkileyece i gibi siyasal açıdan da Türkiye Orta Do u politikalarında belirleyici olmak yerine ba kaları tarafından belirlenmi olan politikalara uymak durumunda kalacaktır;

Orta Do u politikalarından dı lanan Türkiye'nin Orta Do u ile mevcut petrol alı -veri i olumsuz yönde etkilenecektir. Bu olumsuz geli me Türk ekonomisine ciddi bir yük getirecektir;

Türkiye'nin ABD tercihi do rultusunda Orta Do u politikalarından uzakla tırılması en yo un biçimde ve direkt olarak Türkiye-Kuzey Irak, Türkiye- ran ve Türkiye-Suriye ili kilerini etkileyecektir. So uk Sava sürecinde Türkiye'nin güvenli i açısından Orta Do u bölgesi genelinde bölücü faaliyetlere ve yasa dı ı terör örgütlerine destek veren Suriye, ran slam Devrimi'ni yapılandıran unsurları büyük ölçüde ihraç çabasında olan ran ve Türkiye bazında faaliyet gösteren ayrılıkçı Kürt olu umlar ile i birli i içinde olan Kuzey Irak'ta bulunan iki büyük Kürt partisi lideri Türkiye'nin Orta Do u bölgesinden uzakla tırılması ile birlikte güç kazanacaklardır. Adı geçen bu devlet ve grupların yabancı güçlerin deste i ve kendi ulusal politikaları do rultusunda edindikleri bu gücü Türkiye ile ili kiler ba lamında olumlu yönde kullanmaları gayet zayıf bir ihtimaldir. Bu türden bir varsayım kapsamında; Türkiye'nin Orta Do u politikalarından uzakla tırılmasını takiben Suriye, ran ve Kuzey Irak'ta yer alan iki Kürt partisinin Türkiye'nin ulusal güvenli ini tehdit etmesi kuvvetle muhtemeldir.

B. OLASI ORTA DO U CO RAFYASININ TÜRK YE'N N ULUSAL GÜVENL NE OLASI ETK LER KAR ISINDA GEL T R LEN STRATEJ LER

“Özgürlüklerimizi ve ba ımsızlı ımızı garanti eden tek ey sorumluluklarımızdır”

Bu ba lık altında; geli tirdi imiz olumsuz senaryolar kar ısında Türkiye'nin Orta Do u'daki çıkarlarını koruması, olumsuz geli melerden en alt seviyede etkilenmesi ve ulusal güvenli ini sa layabilmesi için bir dizi strateji geli tirilmi tir. İlk kısımda yapılandırılan altı olumsuz senaryo kar ısında Türkiye'nin geli tirmesi gereken stratejiler u ekilde belirlenmi tir.

Strateji I : Olumsuz Senaryo I (Parçalanmı Irak) Kar ısında Türkiye'nin Geli tirmesi Gereken Stratejiler

Parçalanmı Irak kapsamında siyasal kazanımlarını artırmı Kürtler, siyasal avantaj sa lamaya çalı an iiler ve geçmi dönemlerdeki siyasal üstünlüklerini korumaya çalı an Sünniler arasında belirmesi kuvvetle muhtemel ciddi çıkar çatı maları kar ısında Türkiye hiçbir grup, a ilet ya da parti ile i birli ine girmemelidir. Orta Do u toplumlarının genelinde gözlemlenen kaygan ve kırılğan yapı içinde mevcut dengeler kolaylıkla de i ebildi i gibi mevcut stratejik ortaklıklar ve i birlikleri de aynı kolaylıkla de i im gösterebilmektedir. Bu nedenle Türkiye her bir grup, a ilet ya da partiye e it uzaklıkla durup bunların yanında ya da kar ısında tavrı almamalıdır;

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

Parçalanmış Irak'ta dış güçlerin desteği sayesinde diğer ağırlık grup ya da partiler karışık ortamda daha fazla güç kazanması muhtemel Kürt ötekellerinin sınır ötesi operasyonlarını engelleyebilmek için Türkiye İran-Irak sınırını tümüyle kendi güvenlik kontrolüne almalıdır;

Türkiye Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde yaygın Kürtlerin parçalanmış Irak kapsamında Kuzey Irak'ta güçlenen Kürt hareketine destek vermelerini engelleyebilmek için sistemle özdeşleştirebilmelerini sağlamalıdır. Türkiye genelinde özellikle adı geçen bölgelerde yaygın Kürtleri sisteme entegre etmenin en çabuk ve kalıcı yönteminin o bölgelerin ekonomilerini yükseltmek olduğu unutulmamalıdır. Bölgeye yönelik siyasi olmayan güvenliğin teminatı olarak görülen ve bu şekilde yapılacak yatırımlar olası güvenlik tehdidini kısa vadede giderecektir;

Bilindiği üzere, İsrail bölgedeki hareket alanını ABD'nin Irak'a düzenlediği operasyonun ardından oldukça genişletmiştir. Operasyonun ardından parçalanmış Irak olası gelecek ortamında İsrail'e Irak ve Suriye'den gelebilecek tehditlerin nitelik ve niceliği de azalmış olacaktır. İstanbul'da iki Sinagog'a düzenlenen insanlık dışı saldırıların ardından İsrail bölgede daha fazla ABD desteği sağlayabilecek ve daha rahat hareket edebilecektir. Türkiye bu türden bir İsrail karışık ortamında İran ve Suriye ile ilişkilerini geliştirmeli ve İsrail'i, tehdit unsuru olarak saydığı bu iki Orta Doğu devleti ile göstermelik de olsa dengelemelidir;

İran, parçalanmış Irak kapsamında Irak'lı nüfusleri yanına çekerek de diğer Orta Doğu dengelerinde tutunmaya çalışacaktır. Bu dengeler içinde tutunmayı başaran İran bir süre sonra Orta Doğu genelinde revizyonist tavır alacaktır. Revizyonist bir İran'ın Türkiye'yi bocalatabilmek için Türkiye sınırları dahilindeki diğer unsurları ve strateji motifleri kullanmayacağı söylenemez. Bu türden bir İran karışık ortamında Türkiye Irak'taki Sünni Arapları ve ABD'yi birer dengeleyici unsur olarak kullanmalıdır;

Parçalanmış ve merkezi otoritenin gücünü yitirmiş olduğu Irak olası gelecek ortamında petrol politikalarının merkezi otoritenin silikleştirdiği Ba'dat'tan, bağımsız Kürt Devleti'nin kurulması amacıyla olduğu ya da kurulduğu Kuzey Irak'a kayacaktır. Bu türden bir ortamda Türkiye, Kafkasya bölgesinde Azerbaycan ve Orta Asya bölgesinde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerini geliştirmeli ve petrol alımı-verimini bu bölgelerde yer alan ülkelerle gerçekleştirmelidir. Bu petro-politik Rusya Federasyonu'na rağmen de il Rusya Federasyonu dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir.

Strateji II : Olumsuz Senaryo II (ABD Yanlısı – ABD Karışık / Jeolojik Açısından Türkiye Bölünmüş Orta Doğu) Karışık ortamında Türkiye'nin Geliştirilmesi Gereken Stratejiler

Nato üyesi olduğu kimi kesimlerce iddiatele eleştirilmi olsa dahi Soğuk Savaş döneminde Nato kapsamında ABD'nin politikalarına uygun davranması Türkiye'nin başta savunma ve güvenlik olmak üzere pek çok alanda kazançlı çıkmasını sağlamıştır. Bu bağlamda Orta Doğu genelinde bu türden bir olası gelecek ortamında Türkiye, ABD'nin safında yer alarak politize ve polarize duruma gelen Orta Doğu bölgesinde Türkiye karışık grup karışık ortamda güçlenecektir. Türkiye'nin kendisine karşı olan Orta Doğu ülkeleri ile mücadelesinin, kendisine karşı olan ABD ile mücadelesinden daha kolay olacağı unutulmamalıdır;

ABD yanlısı – ABD karışık Orta Doğu olası gelecek ortamında Türkiye aynen Parçalanmış Irak Senaryosunda olduğu gibi Orta Doğu'da yer alan hiçbir devletin reel anlamda yanında yer almamalıdır. Her yerde bu gruplar arasında oluşabilecek olası uzlaşma karışık ortamında Türkiye her

Bu yayın <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

iki tarafın da olumsuz uygulamalarına maruz kalabilir;

deolojik açıdan ikiye bölünmüş Orta Doğu senaryosunda ABD yanlısı Orta Doğu ülkeleri ve ABD karşıtı Orta Doğu ülkeleri birbirleri karşısında siyasal, askeri ve ekonomik yönlerden güçlenebilmek adına bölgeden kendilerini her açıdan destekleyecek yeni müttefikler edinme yoluna gideceklerdir. Türkiye bu süreçte Orta Doğu'ya bazı Orta Doğu devletlerini sözde desteklemek amacı ile gelen Avrupa devletlerinden bazılarının desteğini kazanma yoluna gitmelidir. Böylece, Türkiye Orta Doğu'dan gelen ve gelecek olan tehditleri bu devletlerle geliştireceği ortaklıklarla bertaraf edebilecektir;

Orta Doğu bölgesine Batı emperyalizminin tekrar yerleşmesi ile birlikte ilk amada bu gelişmeyi protesto etmek daha sonraları ise bu gelişme karşısında direnebilmek için bölgede salami köktendincilik yükselecektir. Orta Doğu'da böylesi bir kıpırdanma Türkiye sınırları dahilindeki bu türden salami olumları tetikleyecektir. Bu olası gelişmeyi engelleyebilmek için Türkiye'de tespit edilmiş olan yasadışı salami olumlar, bunlara yardım ve yataklık eden kişilere karşı ciddi bir istihbarat faaliyeti ve operasyonla kökten temizlenmeli, bunun da ötesinde Türkiye'deki iktidarların laik, demokratik ve Atatürkçü çizgiden uzaklaşması engellenmelidir;

deolojik açıdan ikiye bölünmüş Orta Doğu senaryosuna paralel olarak gelişecek olan Orta Doğu güç dengelerinde Türkiye Orta Doğu bölgesine ilişkin politikalarına Orta Doğu'daki grupların herhangi birinde yer alarak değil, ABD ya da bölgeye gelen Avrupa devletleri üzerinden yön vermelidir. Aksi takdirde Orta Doğu politikalarının içine sürüklenebilir. Oysa yabancı devletlerin Türkiye'den talepleri hiç bitmeyeceği için ilişkiler karşılıklı olarak esasına dayanacak ve daha sağlıklı olacaktır;

deolojik açıdan ikiye bölünmüş Orta Doğu senaryosunda Orta Doğu bölgesinde yer alan bir grubun bir diğerine karşı güçlenme stratejisi doğrultusunda edinilen yeni müttefiklerin Türkiye'ye yönelik duruşları ve Türkiye'yi algılama biçimi de bu süreçte büyük önem arz etmektedir. Bölge ülkelerince bölgeye davet edilen Avrupalı müttefiklerin Türkiye ile geliştirecekleri ilişkinin belirleyici unsuru Kuzey Irak Kürtleri olacaktır. Bu amada, hem Avrupa devletlerinin hem de ABD'nin çeşitli dönemlerde farklı amaçlarını gerçekleştirmek için Kürt kartını kullandıkları gerçeği akılda tutularak, Kuzey Irak'ta kurulacak bir Kürt devletine bölgeye gelen ABD ve Avrupa devletleri tarafından destek verildiğinde Türkiye bu konu bakımındaki karşıt duruşunu değiştirmemelidir.

Strateji III : Olumsuz Senaryo III (Irak'ı Düzenle(ye)meden Giden ABD ve Orta Doğu) Karşısında Türkiye'nin Geliştirmesi Gereken Stratejiler

ABD'nin bölgeden ayrılmasının ardından karşılaşılabilecek olan Irak ve Orta Doğu ortamında grup ve devletler arası iç savaşla muhtemel gözükmektedir. Bu iç savaşta Türkiye duygusal ya da pragmatist her ne sebeple olursa olsun asker göndererek, diplomatik yoldan destek vererek ya da anlaşmalar imzalayarak asla müdahale etmemelidir. Bu amada Mustafa Kemal'in Orta Doğu'ya ilişkin mesafeli tavrı düstur teşkil etmelidir;

ABD Irak'ı ve Orta Doğu bölgesini düzenlemeden ya da düzenleyemeden bölgeden uzaklaşsın olsa dahi Irak ve Orta Doğu'ya ilişkin politikalarından vazgeçmeyecek ve adı geçen devleti ve bölgeyi aynı bölgede yer alan güvendiği müttefiklerinin üzerinden yönlendirmeye devam edecektir. Bu amada, Türkiye de payına düşen sorumluluğu üstlenmelidir olacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken Orta Doğu'daki bazı devletlerle

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

husumeti yo unla tırmadan ve yeni dü manlar yaratmadan ABD'nin politikalarına aracı olmaktır. Denge önemlidir çünkü Türkiye bölgede istedi ini ABD'ye ra men elde edemeyece i gibi Arap Orta Do usuna ra men de elde edemeyecektir. Ancak, olayların ve sürecin dı nda kalmanın da Türkiye'ye bir getirisi olmayacaktır;

Parçalanmı Irak'ta dı güçlerin deste i sayesinde di er a ilet, grup ya da partiler kar ısında daha fazla güç kazanması muhtemel Kürt olu umların sınır ötesi operasyonlarını engelleyebilmek için Türkiye ran-Irak sınırını tümü ile kendi güvenlik kontrolüne almalıdır;

Türkiye Do u Anadolu ve Güney Do u Anadolu bölgelerinde ya ayan Kürtlerin parçalanmı Irak kapsamında Kuzey Irak'ta güçlenen Kürt hareketine destek vermelerini engelleyebilmek için sistemle özde le ebilmelerini sa lamalıdır. Türkiye genelinde özellikle adı geçen bölgelerde ya ayan Kürtleri sisteme entegre etmenin en çabuk ve kalıcı yönteminin o bölgelerin ekonomilerini yükseltmek oldu u unutulmamalıdır. Bölgeye yönelik siyasi olmayan güvenli in teminatı olarak görülen ve bu eklede yapılacak yatırımlar olası güvenlik tehdidini kısa vadede giderecektir;

deolojik açıdan ikiye bölünmü Orta Do u senaryosunda Orta Do u bölgesinde yer alan bir grubun bir di erine kar ı güçlenme stratejisi do rultusunda edinilen yeni müttefiklerin Türkiye'ye yönelik duru ları ve Türkiye'yi algılama biçimi de bu süreçte büyük önem arz etmektedir. Bölge ülkelerince bölgeye davet edilen Avrupalı müttefiklerin Türkiye ile geli tirecekleri ili kinin belirleyici unsuru Kuzey Irak Kürtleri olacaktır. Bu a amada, hem Avrupa devletlerinin hem de ABD'nin çe itli dönemlerde farklı amaçlarını gerçekle tirmek için Kürt kartını kullandıkları gerçe i akılda tutularak, Kuzey Irak'ta kurulacak bir Kürt devletine bölgeye gelen ABD ve Avrupa devletleri tarafından destek verildi inde Türkiye bu konu ba lamındaki kar ıt duru unu de i tirmemelidir.

Parçalanmı ve merkezi otoritenin gücünü yitirmi oldu u Irak olası gelecek ortamında petrol politikalarının merkezi otoritenin silikle ti i Ba dat'tan, ba ımsız Kürt Devleti'nin kurulma a amasında oldu u ya da kuruldu u Kuzey Irak'a kayacaktır. Bu türden bir ortamda Türkiye, Kafkasya bölgesinde Azerbaycan ve Orta Asya bölgesinde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ili kilerini geli tirmeli ve petrol alı -veri ini bu bölgelerde yer alan ülkelerle gerçekle tirmelidir. Bu petro-politik Rusya Federasyonu'na ra men de il Rusya Federasyonu dikkate alınarak gerçekle tirilmelidir.

Strateji IV : Olumsuz Senaryo IV (ABD'nin Çifte Çevreleme Politikası le Ku atılmı Orta Do u) Kar ısında Türkiye'nin Geli tirmesi Gereken Stratejiler

Bu türden olası gelecek ortamında Türkiye; ABD'nin, bazı Avrupa ülkelerinin ve bazı Orta Do u ülkelerinin uyguladı ı çifte çevreleme politikasından faydalanarak, kendisine kar ı çifte çevreleme politikası uygulayan Orta Do u devletlerini etkinsizle tirebilir. Bu politika kapsamında Türkiye; srail ile Suriye'yi, Iraklı Sünni Araplar ile ranlı iileri, slami yasa dı ı terör örgütleri ile srail'i, Filistin halkı ile srail'i, ranlı Azeriler ile Azerbaycan kökenli ranlıları birbirine kar ı kullanabilir. Oldukça hukuk tanımaz bu türden bir politika hukuk tanımaz Orta Do u gerçe inde en iyisi olmasa da olması gereken eklede dü ünülmelidir;

ABD ve bazı Avrupa devletlerinin Orta Do u bölgesine ili kin çıkarlarının gerçekle mesinde en kolay yol olarak algıladıkları daimi çatı ma halinde bulunan Orta Do u devletlerini birbirlerine kar ı kullanma politikasını örnek alıp uyguladı nda Türkiye'nin temel hedefi ortamdan pay elde etmek ve maksimum maddi kazanç sa lamak de il, kendisine kar ı

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

uygulanmış çift yönlü politikasını etkinleştirme olmalıdır. Emperyalist ilimli gruplardan Türkiye'nin Orta Doğu'da bu türden bir politika uygulamaya başlamasının hemen ardından yükselen eski Osmanlı topraklarını ele geçirmeye ilişkin sesler Türkiye Cumhuriyeti'ni hem bölgede hem de Batılı platformlarda güç durumda bırakacak, güçlü ama çatlak sesler olarak kalacaktır. Batı ile bir olmadığımız kabul edilmeli ve Batılı devletlerin bu türden uygulamalarının emperyalist başarıları şeklinde yorumlanacağı, bizim bu türden girişimlerimizin ise küçük Osmanlı'nın emperyalist hırsları şeklinde dünyaya duyurulacağı ön görülmelidir. Haklıyken haksız duruma düşmekten kaçınmalıyız.

Strateji V : Olumsuz Senaryo V (Orta Doğu Jeopolitiğinin Tek Belirleyicisi: ABD – İsrail ittifakı) Karşısında Türkiye'nin Geliştirilmesi Gereken Stratejiler

Olumsuz Senaryo V karşısında geliştirilecek olan stratejilerde dikkate alınması gereken başlıca aktör İsrail'dir. ABD'nin yardımcıları ile Orta Doğu genelinde kendisi için potansiyel tehdit yaratan devletlerin sırayla elimine edildiğini, Kuzey Irak'ta bir Kürt Devleti'nin kurulması amacıyla olduğu ve Yol Haritası'nın ABD tarafından tereddütsüz olarak kaldırıldığını gören İsrail ABD ile birlikte Orta Doğu jeo-politiğinin ve jeo-stratejisinin tek belirleyicisi olacaktır. Türkiye'nin bu doğrultuda İsrail'in etkinliğini kırabilmesi için geliştirilmesi gereken stratejiler şu şekilde özetlenebilir.

Bilindiği gibi İsrail'in 1991 yılını takip eden süreçte Orta Asya Cumhuriyetleri ile ciddi ticari bağlantıları bulunmaktadır. Orta Asya Cumhuriyetleri ile iyi ilişkiler kapsamında Türkiye bu Cumhuriyetlere İsrail ile mevcut ticari ilişkilerini hafifletmelerini önermelidir. Ancak, bu teklifi getirirken Türkiye'nin bu Cumhuriyetleri tatmin edici bir takım öz kaynaklara sahip olması gerekmektedir;

stihbarat faaliyetleri yoğunlaştırılmalıdır;

Mevcut durumda potansiyel İsrail aleyhtarı durumda bulunan Arap devletleri ve İsrail'in direkt karşısına aldığı Suriye ile ilişkiler, ABD'yi karşımıza almayacak ölçüde, ortak tehdit ve ortak tehlike İsrail'e karşı stratejik ortaklık sağlanmalıdır. Böylelikle, olası İsrail-Ermenistan-Rusya Federasyonu stratejik üçlüsü karşısında Arap devletleri-Türkiye stratejik ortaklığı oluşturulmalıdır.

Strateji VI : Olumsuz Senaryo VI (Orta Doğu Politikalarından Uzaklaştırılan Türkiye) Karşısında Türkiye'nin Geliştirilmesi Gereken Stratejiler

İlk bakımda gayet olumsuz gibi algılanan Olumsuz Senaryo VI karşısında Türkiye Orta Doğu'ya ilişkin politikalarını kendi ulusal güvenlik endişelerine uygun olarak, başlıca başlıca bir biçimde geliştirme imkanına sahip olabilir. Bu güne dek ABD başlıca olmak üzere, batılı bazı devletlerin isteklerini dikkate alarak geliştirdiği ve bu nedenle oldukça sınırlı olan Orta Doğu'ya ilişkin hareket alanı Orta Doğu'dan politik anlamda uzaklaştırılması ile özgürleşebilir. Bu bağlamda Türkiye,

Suriye, yeni Irak ve İran'a ilişkin dış politik önceliklerini yeniden belirlemelidir;

Türkiye, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti yapılmasına ilişkin olarak kendisini Orta Doğu'dan dışlayan ABD'nin ve bu olası Kürt devletine yeni bir müttefik edinmek üzere sınırsız prim veren İsrail'in isteklerini dikkate almaksızın sadece kendi güvenlik kaygıları doğrultusunda kendi Kuzey Irak politikasını geliştirmelidir. Bu özgün Kuzey Irak politikası kapsamında

Bu yayını <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

geni çaplı sınır ötesi operasyonlar, istihbarat çalımları ve çeşitli yaptırımlar uygulanmalıdır. Bu politika doğrultusunda Türkmenlere özel bir önem verilmeli ve bölgedeki Türkmen unsuru Türkiye'nin o bölgedeki politik ayarını oluşturmalarıdır;

Orta Doğu'dan uzaklaştırılan Türkiye'nin bu bölge devletleri ile olan petrol alım-verimi ve ekonomik ilişkileri de zedelenecektir. Bu iki hususu telafi etmek amacıyla Türkiye'nin yönelebileceği en yakın ve en verimli coğrafya Orta Asya'dır. Orta Asya devletleri ile geliştirilecek çok yönlü ekonomik ilişkiler petrol hususundaki endişeleri de uzun vadede giderecektir;

Olası Orta Doğu coğrafyasının Türkiye'nin ulusal güvenliğine olası etkilerinin ve Türkiye'nin geliştirmesi gereken stratejilerin tartışıldığı bu son bölümde; ABD'nin Irak'a düzenlediği operasyon ve Irak'ta yapılan seçimlerin ardından Orta Doğu'nun yeniden şekillendirileceği açıktır. Bu yeniden şekillendirme esnasında ve sonrasında ise hem Orta Doğu'da yer alan devletlerin jeopolitik konisi hem Türkiye'nin kendi ulusal güvenliğini risk altında bırakacak bazı yeni unsurların ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir. Yapılması gereken; Türkiye'nin bu süreci en az kayıpla tamamlayabilmesi için akılcı, güvenilir ve somut sonuç verecek olan bir dizi strateji belirlemesi ve uygulamaya koymasındadır.

Sonuç Yerine

Tarihsel açıdan incelendiğinde Orta Doğu bölgesinin yüzyılların en önemli ve büyük güçlerini içerisinde barındırdığına ve bu güçlerin yüzyıllar boyunca bölgeden çıktığına da bu bölge üzerine güç mücadelesinde bulunduğuna şahit oluruz. Orta Doğu özellikle 17. yüzyılın sonlarına kadar önemli güçlerin çıktığı bölge olmasına rağmen özellikle 18. yüzyılın başlangıcından itibaren dünyanın en büyük güçleri tarafından yönlendirilmeye başlanmıştır ve gücü zayıflayan Osmanlı Devleti'nin etkinliğinin azalmasıyla dönemin büyük güçleri olan Büyük Britanya ve Fransa'nın bölgeye olan ilgisi artmaya başlamıştır. Özellikle Doğu Sorunu adı altında Oryantalist politikaların uygulanması söz konusu olmuş ve Sanayi Devrimi'ne ayak uyduramayarak geri kalan Osmanlı Devleti için Orta Doğu'nun diğer unsurların etki alanına girmesi artık kaçınılmaz bir hal almıştır. "Hasta Adam" diye nitelendirilen Osmanlı Devleti'nin özellikle Kuzey Afrika ve Orta Doğu'daki topraklarının nasıl paylaşılacağına Büyük Britanya, Fransa daha sonraları Almanya ve Rus Çarlığı arasında bölge üzerinde oryantalist politikaların şekillendirdiği bir çıkar çatışmasına yol açmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrası Büyük Britanya ve Fransa'nın Orta Doğu topraklarını aralarında mandatar sistemler altında paylaşmaları sonucunda bölgede bir süreliğine ertelenen rekabetin yerini iki devletin politikalarını beraber yürüttüğü bir yapılanma almıştır.

Özellikle 2. Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda başlımsızlığını kazanan Orta Doğu devletleri oluşturmaya başlanan iki kutuplu sistemde iki baş gücün güç mücadelesine tanık olmuştur. Dönemin politikaları ABD ve Sovyetler Birliği'nin hem kendi içsel gereklilikleri hem de Orta Doğu bölgesinde meydana gelen olaylar neticesinde şekillenmiştir. ABD ile yakın ilişkiler içerisinde olan Irak ve İran gibi güçlerin yüzyılların ihtilal ve devrimler neticesinde kendi politikalarını revize eden ülkeler olarak ortaya çıkmaları deyimli ihtimali taşıyan güç dengesinin bölgesel yansımalarını göstermektedir. Sürekli inişli-çıkışlı süreçler yaşayan bu devletler, ya Soğuk Savaş'ın iki baş gücü tarafından desteklenmişler ya da tehdit altında oldukları hissi kendilerine aşılanmıştır.

Soğuk Savaş'ın bittiği tarih olan 1991, Orta Doğu için yeni bir miladın başlangıcı olmuştur. Bu gelişmeler esnasında Orta Doğu 8 yıl süren İran-İrak savaşı ve Körfez Savaşı'nın

Bu yayın <http://gamzegungormuskona.blogspot.com> 'dan yazarın izni ile alınmıştır.

etkilerini halen derinden yaşıamaktaydı. Yeni Dünya Düzeni'nin düzensizlikler içerisinde ortaya çıkışının ilk örnekleri yine Orta Doğu bölgesinde yaşıanıyordu. Böyle bir ortamda çevrelerinden etkilenen ve iç dinamiklerini tam ve açık bir şekilde geliştiremeyen Orta Doğu devletleri hem birbirlerini etkileyebilme ve hem de birbirlerinin politikaları üzerinde etkin olabilme şeklinde bir ilişki kurabilmelidir.

Yaşanan Irak müdahalesi, Orta Doğu bölgesinin yeniden ve artan bir biçimde gündeme oturmasını sağlamıştır. Dolayısıyla bu bölge dünya politikalarında her ne kadar etkin olmasa da dünya gündemini yoğun şekilde etkileyecek ve benzetilebilir. Bu bağlamda, Orta Doğu bölgesinin net biçimde anlaşılması dünya politikalarının içeriğinde ne türden değişimlerin yaşanacağı hakkında en azından bir köprü görevi üstlenecektir.